

GDY PLANUJESZ

WYJAZD Z KRAJU

W CELACH ZAROBKOWYCH

**Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy**

2011

Wstęp

Wyjazd do pracy za granicą to poważna decyzja, która może przynieść korzyści finansowe i prowadzić do rozwoju kariery zawodowej, ale może wiązać się także z pewnymi zagrożeniami, o których każdy podejmujący decyzję o wyjeździe powinien wiedzieć.

W tym kieszonkowym informatorze znajdziesz ważne informacje, które przydadzą ci się gdy planujesz wyjazd za granicę w celu podjęcia tam pracy oraz gdy wracasz do kraju po pobycie za granicą.

W tej części informatora zamieściliśmy zbiór podstawowych informacji, które pozwolą ci lepiej przygotować się do wyjazdu, ale przede wszystkim dostarczą wiedzy na temat niebezpiecznych sytuacji, w których przebywając za granicą, możesz się znaleźć z przyczyn całkowicie od ciebie niezależnych. Znajdziesz tu informacje o tym co wtedy należy zrobić i gdzie szukać pomocy.

Niebezpieczne sytuacje, na które chcemy w szczególności zwrócić uwagę wiążą się ze zjawiskiem **handlu ludźmi**. Na kolejnej stronie znajdziesz definicję handlu ludźmi zamieszczoną w Kodeksie Karnym.

Nie chcemy zniechęcać do wyjazdu, a jedynie przestrzec czy uczulić na niebezpieczeństwa, które mogą spotkać podróżujących.

PRZECZYTAJ informator dokładnie przed wyjazdem !

i

ZABIERZ go ze sobą za granicę!

Może informacje zawarte w tym informatorze będą pomocne w sytuacji, w której poczujesz się w jakikolwiek sposób zagrożony. Mamy nadzieję, że dzięki nim nie przytrafi ci się za granicą nic złego.

Handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem: przemocy lub groźby bezprawnej, uprowadzenia, podstępów, wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności, udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy lub usługach o charakterze przymusowym, w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka albo w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów.

*art. 115 § 22 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,
Dz.U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.*

Spis treści:

1. *Jak przygotować się do wyjazdu do pracy
aby być bezpiecznym i uniknąć zagrożeń?* str. 4
2. *Co zrobić w trakcie pobytu za granicą
gdy zajdą nieprzewidziane okoliczności?* str. 9
3. *Jak postąpić gdy zaginie osoba przebywająca za granicą?* str. 12

1. JAK PRZYGOTOWAĆ SIĘ DO WYJAZDU DO PRACY ABY BYĆ BEZPIECZNYM I UNIKNĄĆ ZAGROŻEŃ?

W każdym państwie obowiązują krajowe przepisy regulujące kwestie dostępu do rynku pracy. Aby podjąć tam pracę trzeba spełnić konkretne wymagania dotyczące legalizacji pobytu i pracy.

Nielegalne wykonywanie pracy traktowane jest jak łamanie prawa, grozi konsekwencjami prawnymi takimi jak zatrzymanie, deportacja, itp.

Polacy mogą podjąć legalną pracę we wszystkich państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) – tworzą go kraje Unii Europejskiej oraz Lichtenstein, Islandia, Norwegia, a także w Szwajcarii, bez wcześniejszego ubiegania się o zgodę na pracę wydawaną przez stosowne urzędy. Podejmując legalną pracę mają takie same prawa i obowiązki jak pracownicy miejscowi, a jakakolwiek dyskryminacja ze względu na obywatelstwo jest zakazana. W niektórych państwach wymagane może być zgłoszenie pobytu na terytorium danego państwa lub rejestracja pobytu przez okres przekraczający 3 miesiące.

Polacy wybierający kraj spoza Europejskiego Obszaru Gospodarczego muszą pamiętać o tym, że w każdym z tych krajów mogą obowiązywać inne przepisy w zakresie podejmowania legalnej pracy przez cudzoziemców.

Informacje na temat wiz, zezwoleń na pracę oraz innych niezbędnych przy wyjeździe dokumentów, można uzyskać m.in. na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych, a także w konsulacie kraju, do którego planowany jest wyjazd.

PRZED WYJAZDEM:

Wybierając kraj, do którego zamierzasz wyjechać w celach zarobkowych upewnij się, że wiesz jak legalnie podjąć w nim pracę.

- sprawdź czy musisz posiadać wizę i jakiego rodzaju wiza będzie upoważniała cię do podjęcia pracy,
- sprawdź czy musisz mieć pozwolenie na pracę i jak takie pozwolenie uzyskać,
- dowiedz się jakie inne dokumenty musisz ze sobą zabrać by przedstawić je odpowiednim służbom.

Informacje na ten temat znajdziesz na stronie internetowej: Ministerstwa Spraw Zagranicznych

www.msz.gov.pl

Zapoznaj się też z przygotowanym przez polskie MSZ opracowaniem

„Polak za granicą” na stronie: poradnik.poland.gov.pl

Zapoznaj się też z najważniejszymi informacjami na temat sytuacji gospodarczo-ekonomicznej, w tym sytuacji na rynku pracy. Upewnij się też, że znasz obowiązujący język urzędowy lub inny używany w tym kraju, który pozwoli ci w miarę swobodnie się porozumiewać.

Informacje na ten temat znajdziesz na stronie internetowej:

Europejskich Służb Zatrudnienia EURES – <http://ec.europa.eu/eures>

polska strona EURES – <http://www.eures.praca.gov.pl>

Poradnika „Polak za granicą” – <http://www.poradnik.poland.gov.pl>

POSZUKIWANIE PRACY:

Przed wyjazdem za granicę powinieneś wiedzieć jak najwięcej o pracy, którą tam będziesz wykonywać, pozwoli ci to zmniejszyć stres związany z samym wyjazdem.

Nie ryzykuj wyjazdu w nieznane i najlepiej poszukaj pracy jeszcze przed opuszczeniem Polski. Możesz to zrobić samodzielnie lub z pomocą powołanych do tego instytucji: publicznych służb zatrudnienia lub agencji zatrudnienia.

Poszukując pracy samodzielnie pamiętaj o kilku zasadach:

- unikaj ofert pracy pochodzących z niesprawdzonego źródła,
- unikaj ofert pracy proponowanych przez dopiero co poznane osoby,

 unikaj ofert pracy, w których do kontaktu podany jest jedynie adres mailowy lub numer telefonu.

Taka prezorność może uchronić cię od niebezpieczeństwa stania się ofiarą handlu ludźmi – współczesnym niewolnikiem, wykorzystywanym fizycznie i psychicznie do pracy przymusowej czy prostytucji.

Korzystaj z usług publicznych służb zatrudnienia

W krajach EOG lub Szwajcarii możesz korzystać z ofert pracy zamieszczanych **na stronie internetowej sieci EURES**. Pamiętaj, że jeżeli oferta została opublikowana w ramach sieci EURES możesz dokonać sprawdzenia pracodawcy zagranicznego lub zagranicznej agencji zatrudnienia, działającej w kraju do którego się wybierasz, kontaktując się z doradcą EURES w Polsce:

http://www.eures.praca.gov.pl/index.php?option=com_doradcy&akcja=lista

lub z kraju pochodzenia oferty:

<http://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=3&acro=eures&lang=pl>.

Poszukiwanie pracy z pomocą agencji zatrudnienia

Korzystając z usług agencji zatrudnienia sprawdź czy działa ona legalnie. Możesz to sprawdzić za pośrednictwem **Krajowego Rejestru Agencji Zatrudnienia** (KRAZ).

Na stronie internetowej KRAZ dowiesz się czy wybrana agencja ma prawo do prowadzenia pośrednictwa pracy za granicą oraz kiedy marszałek województwa wydał jej stosowny, uprawniający do tego certyfikat:

www.kraz.gov.pl.

Agencja zatrudnienia kierująca do pracy za granicą jest zobowiązana zawrzeć z tobą **umowę pisemną**, która powinna zawierać:

- nazwę pracodawcy zagranicznego;
- okres zatrudnienia, warunki pracy i wynagradzania;
- warunki ubezpieczenia społecznego oraz od następstw nieszczęśliwych wypadków;

- obowiązki i uprawnienia osoby kierowanej do pracy oraz agencji zatrudnienia;
- zakres odpowiedzialności jaka spoczywa na agencji w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez agencję zatrudnienia lub w przypadku niewywiązania się pracodawcy zagranicznego z warunków umowy, a także tryb dochodzenia związanych z tym roszczeń;
- kwoty należne agencji zatrudnienia **z tytułu faktycznie poniesionych kosztów** związanych ze skierowaniem do pracy za granicą, tj.: dojazdu do pracodawcy i powrotu do kraju, wydania wizy, badań lekarskich, tłumaczenia dokumentów;
- informację o trybie i warunkach dopuszczania cudzoziemców do rynku pracy w państwie wykonywania pracy;

Agencja zatrudnienia nie ma prawa pobierać opłat za pośrednictwo pracy od osób poszukujących zatrudnienia.

Przygotowując się do rozmowy o pracę dokonaj rzetelnej analizy swoich kwalifikacji i umiejętności, w tym językowych, aby mieć pewność, że są one wystarczające na stanowisku, które cię interesuje.

GDY PODEJMIESZ DECYZJĘ O WYJEŹDZIE:

Nim wyjedziesz pamiętaj o kilku ważnych sprawach:

- **zabierz ze sobą dokumenty potwierdzające twoje umiejętności**, przetłumaczone na język zrozumiały dla przyszłego pracodawcy;
- **ubezpiecz się indywidualnie** od następstw nieszczęśliwych wypadków;
- **zgłoś się do oddziału NFZ** po wydawaną bezpłatnie Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ) – dotyczy osób, które mają opłacane w Polsce ubezpieczenie zdrowotne. Do czasu podjęcia pracy karta ta pozwoli ci na bezpłatne korzystanie z podstawowej opieki lekarskiej za granicą w ramach NFZ.

Nie wszystkie koszty leczenia mogą zostać pokryte przez NFZ. Przed wyjazdem upewnij się, jakiej pomocy, w ramach posiadanej karty, możesz oczekiwać. Informacje znajdziesz w siedzibie NFZ lub na stronie funduszu www.nfz.gov.pl.

- **nie płać pośrednikowi za przejazd**, nim nie upewnisz się, że oferowany ci transport nie jest droższy niż oferowany przez innych przewoźników;
- **nie płać pośrednikowi za wynajęcie mieszkania za granicą**, może się okazać, że oferowane zakwaterowanie nie istnieje lub koszt jego wynajęcia jest zawyżony w stosunku do standardu, który oferuje;
- **zabierz ze sobą sumę pieniędzy „na wszelki wypadek”**, gdybyś musiał/-a zmienić pracę, miejsce zamieszkania lub wrócić do kraju wcześniej niż planujesz,
- **ustal gdzie w pobliżu miejsca pobytu znajduje się konsulat RP** i inne instytucje, które w razie potrzeby będą mogły udzielić ci pomocy, zabierz ze sobą ich dane kontaktowe.

Aktualna lista adresów Konsulatów RP znajduje się na stronie Ministerstwa Spraw Zagranicznych (www.msz.gov.pl).

Zanotuj na końcu tej części informatora adresy i telefony konsulatów RP w kraju, do którego zamierzasz wyjechać i wszystkie informacje, które mogą być ci potrzebne w czasie pobytu za granicą.

Ponadto:

- **poinformuj najbliższych** lub znajomych o wyjeździe i planowanym miejscu pobytu,
- **pozostaw dane adresowe** miejsca gdzie będziesz mieszkać i pracować,
- **pozostaw numer swojego telefonu i adres mailowy**,
- **wykonaj i zostaw kopię dokumentów** (paszportu, innego dokumentu tożsamości, prawa jazdy) oraz aktualną fotografię,
- **ustal częstotliwość kontaktów** z najbliższymi,

- **ustal sposób przekazania informacji najbliższemu**, w przypadku, gdy znajdziesz się w sytuacji niebezpiecznej,
- **zabierz ze sobą telefon komórkowy**, najlepiej aparat, który nie będzie posiadał SIM-Lock'a, ułatwi to zakup karty na miejscu i wykonywanie połączeń w tańszej taryfie,
- **zabierz ze sobą numer Poland Direct** (tzw. numer dostępowy – usługę oferuje Telekomunikacja Polska S.A.) – numer pozwoli w trudnej sytuacji skontaktować się z najbliższymi.

Centrala Poland Direct jest obsługiwana przez osoby mówiące po polsku, zaś numer ten realizuje połączenia:

- **tylko do numerów stacjonarnych,**
- **tylko gdy osoba w Polsce zgodzi się na pokrycie kosztów rozmowy**

Wykaz numerów dostępowych do poszczególnych krajów znajdziesz na stronie internetowej Telekomunikacji Polskiej S.A.

http://www.tp.pl/prt/pl/klienci_ind/telefon_domowy/uslugi_dodatkowe/informacyjne/na_koszt_odbioryc_PD?s=701540

Pamiętaj !

NIE zgadzaj się na pracę bez umowy.

NIE łam prawa!!!

2. CO ZROBIĆ W TRAKCIE POBYTU ZA GRANICĄ GDY ZAJDĄ NIEPRZEWIDZIANE OKOLICZNOŚCI

(pracodawca okaże się oszustem, zaginę dokumenty, zostaniemy aresztowani, itp.)?

ZA GRANICĄ:

Podróżując zarobkowo warto zawsze pamiętać aby przechowywać dokumenty w bezpiecznym miejscu.

NIE oddawaj nikomu oryginałów dokumentów potwierdzających tożsamość lub posiadane kwalifikacje !

Na prośbę pracodawcy przekaz mu kserokopie oraz do wglądu oryginały. W razie nieporozumienia z pracodawcą umożliwi ci to poszukanie innej pracy lub powrót do kraju.

Przebywając za granicą na pewne sytuacje będziesz miał/-a ograniczony wpływ, dlatego jeżeli znajdziesz się w niebezpieczeństwie, np.

- zostaniesz oszukana/-y przez pracodawcę,
- nie zostanie wypłacone należne ci wynagrodzenie,
- pracodawca będzie zmuszać cię do wykonywania pracy innej, niż wynika to z zawartej umowy o pracę,
- pracodawca będzie stosować wobec ciebie przymus fizyczny lub psychiczny, będziesz wykonywać pracę ponad siły, niewolniczo, będziesz wykorzystywana/-y seksualnie,

NIE rozwiązuj problemów samodzielnie !

Zgłoś sprawę policji !!!

Jeżeli będziesz miał/-a problemy z porozumiewaniem – domagaj się tłumacza oraz poproś o kontakt z konsulem polskim lub innego kraju UE, jeśli w danym kraju nie ma polskiego przedstawicielstwa,

Poproś o pomoc polski konsulat lub konsulat innego kraju UE, jeśli w kraju pobytu nie ma polskiego przedstawicielstwa,

Poproś o pomoc obcych ludzi na ulicy.

NIE daj się zastraszyć ! Szukaj pomocy !

Musisz jednak pamiętać, że wszystkie sprawy sporne z pracodawcą zagranicznym będą rozpatrywane zgodnie z prawem miejscowym, przed sądem kraju, w którym przebywasz.

POMOC KONSULARNA

Przebywając za granicą zarówno w celach turystycznych, jak i zarobkowych, możesz zawsze zwrócić się o pomoc do polskiego konsulatu w kraju, w którym przebywasz.

Aktualna lista adresów polskich Konsulatów znajduje się na stronie Ministerstwa Spraw Zagranicznych (www.msz.gov.pl)

Pomoc konsularna w sytuacjach nadzwyczajnych

Konsul może:

- ✓ w przypadku gdy utracisz paszport, po ustaleniu twojej tożsamości, wydać paszport tymczasowy upoważniający do powrotu do kraju,
- ✓ pośredniczyć w nawiązaniu kontaktu z rodziną lub znajomymi w Polsce w celu przekazania środków finansowych na powrót do kraju,
- ✓ w razie utraty pieniędzy, gdy nie ma innej możliwości przekazania gotówki, wypłacić kwotę, która zostanie wpłacona przez rodzinę lub znajomych na konto MSZ w Warszawie,
- ✓ w razie utraty pieniędzy, w szczególnie uzasadnionych przypadkach udzielić pożyczki na powrót do Polski najtańszym środkiem transportu, o ile zobowiązesz się do zwrotu udzielonej pożyczki po powrocie do kraju,
- ✓ umożliwi kontakt ze związkami zawodowymi, inspekcją pracy lub innymi miejscowymi instytucjami zajmującymi się obroną praw pracowników,
- ✓ na twój wniosek powiadomi rodzinę lub znajomych o zatrzymaniu, aresztowaniu lub pozbawieniu wolności,
- ✓ uzyskać od władz miejscowych i przekazać osobie informacje o powodach zatrzymania, przewidzianych prawem sankcjach karnych za popełniony czyn, czasie trwania procedury sądowej, możliwości zwolnienia,
- ✓ przekazać ci listę adwokatów,
- ✓ Utrzymywać z tobą kontakt podczas pobytu w areszcie.

Konsul, w przypadku śmierci obywatela polskiego za granicą, za pośrednictwem urzędu wojewódzkiego właściwego dla miejsca zamieszkania zmarłego, powiadamia rodzinę w kraju oraz służy pomocą w załatwieniu wszelkich formalności na miejscu.

Koszty związane ze sprowadzeniem ciała ponosi ubezpieczyciel, a w przypadku braku ubezpieczenia pokrywa je rodzina zmarłego, m.in. dlatego tak ważne jest ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków.

Konsul nie udzieli pomocy w zakresie:

- ✓ regulowania zobowiązań finansowych takich, jak: długi, mandaty, grzywny, itp.,
- ✓ świadczenia usług typowych dla biur turystycznych, banków, firm ubezpieczeniowych, firm transportowych, itp.,
- ✓ pośredniczenia w uzyskaniu zgody na zatrudnienie czy zamieszkanie na terenie kraju, do którego przybyłaś/-eś,
- ✓ bycia stroną w konfliktach wynikających z niewypełnienia zapisów umów cywilnoprawnych pomiędzy obywatelem polskim a pracodawcą czy usługodawcą,
- ✓ pełnienia funkcji adwokata lub angażowania się jako pełnomocnik w przypadku zatrzymania, aresztowania.

Na terytorium państw, gdzie Polska nie ma swojego przedstawicielstwa – ambasady czy konsulatu masz prawo do opieki konsularnej ze strony przedstawicielstw innych państw członkowskich Unii Europejskiej na równi z obywatelami tych państw.

3. JAK POSTĄPIĆ GDY ZAGINIE OSOBA PRZEBYWAJĄCA ZA GRANICĄ?

Wyjeżdżając do pracy za granicę, często podróżujesz ze swoimi najbliższymi lub znajomymi. Szczególnie w nowym miejscu pobytu staracie się przebywać razem, zdarza się jednak, że ktoś bez uprzedzenia zniknie i nie można się z nim skontaktować. Zdarza się również, że z bliskim, który wyjechał do pracy za granicę przez długi czas nie można nawiązać kontaktu.

Jak zareagować, kiedy i komu zgłosić zaginięcie, gdzie szukać pomocy:

GDY ZAGINIE DZIECKO

- natychmiast skontaktuj się z najbliższą jednostką policji w kraju pobytu i zgłoś zaginięcie dziecka,

- **skontaktuj się również z organizacją pozarządową**, która prowadzi **poszukiwania zaginionych dzieci**. W większości krajów UE można z dowolnego telefonu stacjonarnego lub komórkowego połączyć się z bezpłatnym numerem 116 000. Lista i adresy organizacji zamieszczono na stronie:

www.missingchildreneurope.eu,

natomiast informacje o krajach, gdzie działa już telefon 116 000 znajdują się na stronie:

www.hotline116000.eu,

- skontaktuj się z **polskim konsulem**, który udzieli pomocy i wsparcia.

GDY ZAGINIE OSOBA DOROSŁA

- **natychmiast skontaktuj się z najbliższą jednostką policji** w kraju pobytu tej osoby i zgłoś jej zaginięcie,
- podejmij starania i sprawdź, czy policja wykonuje wszystkie działania, do których jest zobowiązana, w tym w zależności od zaistniałych okoliczności czy przeszukuje okolicę, rozpytuje osoby, które mogły być świadkami użycia przemocy wobec zaginionego, itp.,
- **nawiąż kontakt z polskim konsulem**, który sprawdzi, czy poszukiwana osoba, nie przebywa np. w szpitalu lub areszcie,
- jeżeli w danym kraju działa organizacja pozarządowa (warto sprawdzić to przed wyjazdem), która zajmuje się poszukiwaniem zaginionych osób, warto nawiązać z nią kontakt i także tam zgłosić zaginięcie naszego bliskiego.

GDY ZA GRANICĄ ZAGINIE TWÓJ BLISKI

- **nawiąż kontakt z polskim konsulem**, który sprawdzi, czy poszukiwana osoba, nie przebywa np. w szpitalu lub areszcie,
- **skontaktuj się z fundacją ITAKA** w Polsce (linia całodobowa +48 22 654 70 70), która w miarę możliwości udzieli wsparcia oraz udzieli informacji o organizacjach poszukujących zaginionych działających w danym kraju,

- jeżeli w danym kraju działa organizacja pozarządowa (warto sprawdzić to przed wyjazdem), która zajmuje się poszukiwaniem zaginionych osób, warto nawiązać z nią kontakt i także tam zgłosić zaginięcie naszego bliskiego.

**Im szybciej zareagujesz, tym większe są szanse
na odnalezienie zaginionego !**

Więcej informacji w Poradniku „Polak za granicą” na stronie internetowej przygotowanej przez polskie MSZ: poradnik.poland.gov.pl

JEŻELI ZAMIERZASZ WRÓCIĆ DO POLSKI PO POBYCIE ZA GRANICĄ ZAJRZYJ NA DRUGĄ STRONĘ INFORMATORA

Przy tworzeniu niniejszego informatora wykorzystano z materiałów publikowanych przez: Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Narodowy Fundusz Zdrowia, Państwową Inspekcję Pracy, Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej, Portal powroty.zielonalinia.gov.pl, Fundację Itaka.

Miejsce na twoje notatki

Adresy i telefony konsulatów:

Numer Poland Direct: